TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. rugsėjo 10 d.*

Byloje C-292/08

dėl *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandai) 2008 m. birželio 20 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2008 m. liepos 2 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

German Graphics Graphische Maschinen GmbH

prieš

Alice van der Schee, *Holland Binding BV* bankroto administratorę,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas P. Jann (pranešėjas), teisėjai M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet ir E. Levits,

* Proceso kalba: olandų.

generalinis advokatas P. Mengozzi,
kancleris R. Grass,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Wissels ir C. ten Dam,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos J. López-Medel Bascones,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. Bruni, padedamos *avvocato dello Stato* W. Ferrante,

— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos H. Walker ir A. Henshaw,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos A.-M. Rouchaud-Joët ir R. Troosters,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (OL L 160, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 1 t., p. 191) 4 straipsnio 2 dalies b punkto, 7 straipsnio 1 dalies bei 25 straipsnio 2 dalies ir 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) 1 straipsnio 2 dalies b punkto išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bylą tarp *German Graphics Graphische Maschinen GmbH* (toliau – *German Graphics*) ir Alice van der Schee, *Holland Binding BV* (toliau – *Holland Binding*) bankroto administratorės, dėl Vokietijos teismo priimtos nutarties vykdymo.

Teisinis pagrindas

3 Reglamento Nr. 1346/2000 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės, kurios teritorijoje yra skolininko pagrindinių turtinių interesų vieta, teismai turi jurisdikciją iškelti bankroto bylą. Jei tai yra bendrovė arba juridinis asmuo, kai nėra priešingų įrodymų, laikoma, kad jos pagrindinių turtinių interesų vieta yra jos registruota buveinė.“

4 Šio reglamento 4 straipsnio 1 dalyje ir 2 dalies b punkte numatyta:

„1. Išskyrus atvejus, kai šis reglamentas numato ką kita, bankroto byloms ir jų pasekmėms taikoma valstybės narės, kurios teritorijoje iškelta tokia byla, toliau vadinama „valstybė, kurioje iškelta byla“, teisė.

2. Valstybės, kurioje iškelta byla, teisė nustato tokios bylos iškėlimo sąlygas, jos eigą ir užbaigimą. Ji konkrečiai nustato:

<…>

b) nuosavybę, kuri sudaro skolininko turto dalį, ir tvarką, kaip turi būti traktuojamas turtas, kurį skolininkas įgijo arba kuris jam perduotas po to, kai buvo iškelta bankroto byla.“

5 Šio reglamento 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Bankroto bylos iškėlimas turto pirkėjui neturi įtakos turto pardavėjo teisėms, paremtoms nuosavybės teisės išlaikymu, jeigu bylos iškėlimo metu šis turtas yra ne toje valstybėje narėje, kurioje byla iškelta.“

6 Reglamento 25 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Teismo, kurio sprendimas dėl bylos iškėlimo pripažįstamas pagal 16 straipsnį, priimti sprendimai, susiję su bankroto bylos eiga ir užbaigimu, bei šio teismo patvirtinti kompromisiniai kreditorių ir skolininkų susitarimai taip pat yra pripažįstami be tolesnių formalumų. Tokie sprendimai vykdomi pagal (1968 m. rugsėjo 27 d.) Briuselio konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32), su pakeitimais, padarytais konvencijomis dėl prisijungimo prie šios konvencijos, 31–51 straipsnių nuostatas, išskyrus 34 straipsnio 2 dalį (toliau – Briuselio konvencija).

Pirmoji dalis [pastraipa] taip pat taikoma teismo sprendimams, kylantiems tiesiogiai iš bankroto bylos ir glaudžiai su ja susijusiems, net jei juos priima kitas teismas.

Pirmoji dalis [pastraipa] taip pat taikoma sprendimams dėl apsaugos priemonių, kurių imamasi po to, kai buvo pateiktas pareiškimas iškelti bankroto bylą.

2. Teismo sprendimų, išskyrus minimus šio straipsnio 1 dalyje, pripažinimą ir vykdymą reglamentuoja šio straipsnio 1 dalyje nurodyta konvencija, jei ji taikytina.“

7 Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžiama šio reglamento taikymo sritis. Šis reglamentas taikomas visose civilinėse ir komercinėse bylose ir netaikomas mokesčių, muitinių arba administracinėms byloms.

8 Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Šis reglamentas netaikomas:

<…>

b) bankrotui, nemokių bendrovių arba kitų juridinių asmenų likvidavimo procesams, teisminėms priemonėms, kompromisiniams susitarimams ir panašioms byloms;

<…>“.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

9 *German Graphics*, pagal Vokietijos teisę įsteigta bendrovė, kaip pardavėja sudarė mašinų pirkimo-pardavimo sutartį su *Holland Binding*, pagal Nyderlandų teisę įsteigta bendrove, numatydama nuosavybės teisės išlaikymo išlygą savo naudai.

10 *Rechtbank Utrecht* (Utrechto pirmosios instancijos teismas) (Nyderlandai) 2006 m. lapkričio 1 d. Sprendimu paskelbė *Holland Binding* bankrotą ir skyrė bankroto administratorių.

11 *Landgericht Braunschweig* (Braunšveigo apygardos teismas) (Vokietija) 2006 m. gruodžio 5 d. Nutartimi patenkino *German Graphics* pateiktą prašymą dėl apsaugos priemonių taikymo tam tikram kiekiui *Holland Binding* patalpose Nyderlanduose esančių mašinų. Šis prašymas buvo pagrįstas minėta nuosavybės teisės išlaikymo išlyga.

12 *Voorzieningenrechter te Utrecht* (Utrechto teismo teisėjas, taikantis laikinąsias apsaugos priemones) 2006 m. gruodžio 18 d. Spendimu paskelbė *Landgericht Braunschweig* nutartį vykdytina. Paskui A. van der Schee, *Holland Binding* bankroto administratorė, apskundė šį sprendimą *Rechtbank Utrecht*, kuris 2007 m. kovo 28 d. Sprendimu pakeitė minėtą nutartį. *German Graphics* pateikė kasacinį skundą dėl *Rechtbank Utrecht* sprendimo *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų aukščiausiasis teismas).

13 *Hoge Raad der Nederlanden* 2008 m. birželio 20 d. Nutartimi nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar reglamento (Nr. 1346/2000) 25 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad remiantis šios nuostatos formuluote „konvencija (t. y. Reglamentas Nr. 44/2001), jei ji taikytina“, prieš priimant sprendimą dėl Reglamento Nr. 44/2001 pripažinimo

ir vykdymo taisyklių taikymo kitiems negu reglamento (Nr. 1346/2000) 25 straipsnio 1 dalyje nurodytiems sprendimams, pirmiausia reikia patikrinti, ar pagal Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalies b punktą šie sprendimai patenka į šio reglamento materialinę taikymo sritį?

2. Ar Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalies b punktą kartu su reglamento (Nr. 1346/2000) 7 straipsnio 1 dalimi reikia aiškinti taip, kad aplinkybė, jog turtas, kuriam taikoma nuosavybės teisės išlaikymo išlyga, bankroto bylos pirkėjui iškėlimo momentu yra valstybėje narėje, kurioje iškelta bankroto byla, lemia tai, kad šia nuosavybės teisės išlaikymo išlyga pagrįstas toks pardavėjo ieškinys, kokį pareiškė *German Graphics*, laikomas ieškiniu, kuris pagal Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalies b punktą priskiriamas bankroto procesui ir todėl nepatenka į šio reglamento materialinę taikymo sritį?

3. Ar atsakymui į 2 klausimą turi įtakos tai, kad remiantis reglamento (Nr. 1346/2000) 4 straipsnio 2 dalies b punktu pagal valstybės narės, kurioje iškelta bankroto byla, teisę nustatoma, koks turtas priskiriamas visam bankrutuojančio skolininko turtui?“

Dėl pirmojo klausimo

14 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmuoju klausimu iš esmės klausia, ar vykdymo klausimą sprendžiantis teisėjas, prieš priimdamas sprendimą dėl Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnio 2 dalyje nurodyto sprendimo pripažinimo pagal Reglamento Nr. 44/2001 taisykles, privalo patikrinti, ar šis sprendimas patenka į pastarojo reglamento taikymo sritį.

15 Sprendimų, susijusių su bankroto bylomis, pripažinimas reglamentuojamas Reglamento Nr. 1346/2000 16–26 straipsniuose. Šiame kontekste šio reglamento 25 straipsnio dalykas, be kita ko, yra kitų negu tiesiogiai su bankroto bylos iškėlimu susijusių sprendimų pripažinimas ir vykdymas.

16 Minėtame 25 straipsnyje nurodyti, pirma, 1 dalies pirmojoje pastraipoje – „sprendimai, susiję su bankroto bylos eiga ir užbaigimu“, ir, antra, 1 dalies antrojoje ir trečiojoje pastraipose – sprendimai, „kylantys tiesiogiai iš bankroto bylos ir glaudžiai su ja susiję“ bei sprendimai dėl apsaugos priemonių, o jo 2 dalyje – „sprendimai, išskyrus minimus <…> 1 dalyje <…>, jei ji (t. y. Briuselio konvencija) taikytina“.

17 Todėl Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnio 2 dalyje nurodyti sprendimai nepatenka į šio reglamento taikymo sritį. Be to, negalima atmesti galimybės, kad tarp jų yra sprendimų, kurie nepatenka nei į Reglamento Nr. 1346/2000, nei į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritis. Šiuo požiūriu iš 25 straipsnio 2 dalies formuluotės matyti, kad pagal šią nuostatą Reglamentas Nr. 44/2001 taikomas sprendimui su sąlyga, kad šis sprendimas patenka į šio reglamento taikymo sritį.

18 Iš to matyti, kad jeigu atitinkamas sprendimas nesusijęs su civilinėmis arba komercinėmis bylomis arba jei taikoma Reglamento Nr. 44/2001 taikymo srities išimtis, numatyta šio reglamento 1 straipsnyje, minėtas reglamentas negali būti taikomas.

19 Taigi vykdymo klausimą sprendžiantis teisėjas, prieš priimdamas sprendimą dėl sprendimo, kuris nepatenka į Reglamento Nr. 1346/2000 taikymo sritį, pripažinimo pagal Reglamento Nr. 44/2001 nuostatas, turi patikrinti, ar nagrinėjamas sprendimas patenka į pastarojo reglamento taikymo sritį.

20 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, jog Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnio 2 dalį būtina aiškinti taip, kad formuluotė „konvencija, jei ji taikytina“ reiškia, jog prieš priimant sprendimą dėl Reglamente Nr. 44/2001 numatytų pripažinimo ir vykdymo taisyklių taikymo kitiems negu Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnio 1 dalyje nurodytiems sprendimams reikia patikrinti, ar šie sprendimai patenka į Reglamento Nr. 44/2001 materialinę taikymo sritį.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, iš esmės klausia, ar dėl bankroto bylos iškėlimo pirkėjui ir dėl to, kad turtas, kuriam taikoma nuosavybės teisės išlaikymo išlyga, yra valstybėje, kurioje iškelta ši byla, pardavėjo ieškinys pirkėjui, pagrįstas šia išlyga, nepatenka į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį.

22 Siekiant atsakyti į šiuos klausimus, reikia remtis Reglamento Nr. 44/2001 preambule. Pagal 2 konstatuojamąją dalį tam tikri skirtumai tarp jurisdikciją ir teismo sprendimų pripažinimą reglamentuojančių nacionalinių taisyklių trukdo tinkamai veikti vidaus rinkai. Pagal šio reglamento 7 konstatuojamąją dalį būtina, kad šio reglamento materialinė taikymo sritis apimtų visas pagrindines civilines ir komercines bylas. Šio reglamento 15 konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama, jog siekiant harmoningai vykdyti teisingumą, reikia užtikrinti, kad dviejose valstybėse narėse nebūtų priimami nesuderinami sprendimai.

23 Šios konstatuojamosios dalys rodo Bendrijos teisės aktų leidėjo ketinimą nustatyti plačią Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 dalies sąvokos „civilinės ir komercinės bylos“ koncepciją ir kartu šio reglamento taikymo sritį.

24 Tokį aiškinimą taip pat patvirtina Reglamento Nr. 1346/2000 6 konstatuojamosios dalies pirmasis sakinys, kuriame nurodyta, kad laikantis proporcingumo principo šis reglamentas turėtų apsiriboti nuostatomis, reguliuojančiomis bankroto bylų iškėlimo jurisdikciją, ir tiesiogiai šių bylų pagrindu priimamais bei glaudžiai su jomis susijusiais teismo sprendimais.

25 Vadinasi, šio reglamento taikymo sritis neturėtų būti aiškinama plačiai.

26 Tai patikslinus reikia priminti, kad Teisingumo Teismas savo praktikoje, susijusioje su Briuselio konvencija, yra nusprendęs, kad ieškinys susijęs su bankroto byla, jei tiesiogiai iš jos išplaukia ir yra glaudžiai susijęs su turto likvidavimo arba taikos sutarties sudarymo procedūromis (žr. 1979 m. vasario 22 d. Sprendimo *Gourdain*, 133/78, Rink. p. 733, 4 punktą). Dėl to tokių požymių turintis ieškinys nepriskirtinas šios konvencijos taikymo sričiai (žr. 2009 m. vasario 12 d. Sprendimo *Seagon*, C-339/07, Rink. p. I-767, 19 punktą).

27 Kadangi nuo šiol valstybių narių tarpusavio santykiuose Briuselio konvenciją pakeičia Reglamentas Nr. 44/2001, Teisingumo Teismo pateiktas Briuselio konvencijos nuostatų išaiškinimas taikomas ir Reglamento Nr. 44/2001 nuostatoms, kai šias nuostatas galima laikyti lygiavertėmis. Be to, iš Reglamento Nr. 44/2001 19 konstatuojamosios dalies matyti, kad aiškinant Briuselio konvenciją ir minėtą reglamentą, reikia užtikrinti tęstinumą (žr. 2009 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Draka NK Cables* ir kt., C-167/08, Rink. p. I-3477, 20 punktą).

28 Taigi Reglamento Nr. 44/2001 nustatytoje sistemoje šio reglamento 1 straipsnio 2 dalies b punktas užima tą pačią vietą ir atlieka tą pačią funkciją kaip Briuselio konvencijos 1 straipsnio antrosios pastraipos 2 punktas. Be to, šios dvi nuostatos suformuluotos identiškai (žr. 2009 m. liepos 2 d. Sprendimo *SCT Industri*, C-111/08, Rink. p. I-5655, 23 punktą).

29 Todėl, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, būtent ryšio tarp ieškinio, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, ir bankroto bylos stiprumas sprendimo *Gourdain* prasme yra lemiamas sprendžiant, ar taikytina Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalies b punkte nustatyta išimtis.

30 Tačiau reikia konstatuoti, kad tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, šis ryšys nėra nei pakankamai tiesioginis, nei pakankamai glaudus tam, kad būtų galima netaikyti Reglamento Nr. 44/2001.

31 Iš tikrųjų iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad *German Graphics*, ieškovė *Landgericht Braunschweig* iškeltoje byloje, prašė grąžinti turtą, kurio savininkė ji yra, ir kad šis teismas turėjo tik atsakyti į klausimą dėl tam tikrų mašinų, esančių *Holland Binding* patalpose Nyderlanduose, nuosavybės. Atsakymas į šį teisės klausimą nesiejamas su bankroto bylos iškėlimu. *German Graphics* pareikštu ieškiniu buvo siekiama tik užtikrinti nuosavybės teisės išlaikymo išlygos, nustatytos šios bendrovės naudai, taikymą.

32 Kitaip tariant, ieškinys dėl minėtos nuosavybės teisės išlaikymo išlygos yra savarankiškas ieškinys, negrindžiamas bankroto teise ir jam nereikalingas nei tokio pobūdžio bylos iškėlimas, nei bankroto administratoriaus įsikišimas.

33 Šiomis sąlygomis vien fakto, kad bankroto administratorius yra bylos šalis, nepakanka kvalifikuoti *Landgericht Braunschweig* iškeltą bylą kaip tiesiogiai kylančią iš bankroto bylos ir glaudžiai susijusią su turto likvidavimo procedūra.

34 Todėl reikia konstatuoti, kad toks ieškinys, kokį *German Graphics* pateikė *Landgericht Braunschweig*, patenka į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį.

35 Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Reglamento Nr. 1346/2000 7 straipsnio 1 dalis gali turėti įtakos kvalifikuojant ieškinius, susijusius su bankroto byla. Šioje nuostatoje apsiribota nustatant, kad „bankroto bylos iškėlimas turto pirkėjui neturi įtakos turto pardavėjo teisėms, paremtoms nuosavybės teisės išlaikymu, jeigu bylos iškėlimo metu šis turtas yra ne toje valstybėje narėje, kurioje byla iškelta“. Kitais žodžiais, ši nuostata yra tik materialinė taisyklė, kuria siekiama suteikti pardavėjui apsaugą dėl turto, nesančio valstybėje narėje, kurioje iškelta bankroto byla.

36 Be to, pagrindinėje byloje, netaikoma minėta 7 straipsnio 1 dalis, nes *German Graphics* turtas bankroto bylos iškėlimo momentu buvo Nyderlanduose, t. y. valstybėje narėje, kurioje iškelta ši byla.

37 Dėl galimos Reglamento Nr. 1346/2000 4 straipsnio 2 dalies b punkto įtakos Teisingumo Teismo atsakymui į klausimą dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamo ieškinio kvalifikacijos reikia konstatuoti, kad ši nuostata yra tik taisyklė, skirta užkirsti kelią teisės kolizijai, numatant, jog valstybės narės, kurioje iškelta bankroto byla, teisė taikoma nustatant „nuosavybę, kuri sudaro skolininko turto dalį, ir tvarką, kaip turi būti traktuojamas turtas, kurį skolininkas įgijo arba kuris jam perduotas po to, kai buvo iškelta bankroto byla“. Ši nuostata neturi jokios įtakos Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sričiai.

38 Atsižvelgiant į visus išdėstytus argumentus, į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti, jog Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalies b punkte, skaitomame su Reglamento Nr. 1346/2000 7 straipsnio 1 dalimi, numatytą išimtį, atsižvelgiant į šio reglamento 4 straipsnio 2 dalies b punktą, reikia aiškinti taip, kad ji netaikoma pardavėjo ieškiniui, pareikštam bankrutuojančiam pirkėjui remiantis nuosavybės teisės išlaikymo išlyga, jeigu turtas, kuriam taikoma ši išlyga, bankroto bylos iškėlimo pirkėjui momentu yra valstybėje narėje, kurioje iškelta ši byla.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

39 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų 25 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad formuluotė „konvencija, jei ji taikytina“ reiškia, jog prieš priimant sprendimą dėl 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo numatytų pripažinimo ir vykdymo taisyklių taikymo kitiems negu Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnio 1 dalyje nurodytiems sprendimams, reikia patikrinti, ar šie sprendimai patenka į Reglamento Nr. 44/2001 materialinę taikymo sritį.

2. **Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 2 dalies b punkte, skaitomame su Reglamento Nr. 1346/2000 7 straipsnio 1 dalimi, numatytą išimtį, atsižvelgiant į šio reglamento 4 straipsnio 2 dalies b punktą, reikia aiškinti taip, kad ji netaikoma pardavėjo ieškiniui, pareikštam bankrutuojančiam pirkėjui remiantis nuosavybės teisės išlaikymo išlyga, jeigu turtas, kuriam taikoma ši išlyga, bankroto bylos iškėlimo pirkėjui momentu yra valstybėje narėje, kurioje iškelta ši byla.**

Parašai.